

LES 10

DENTAALSTAMMEN (vervolg) FUTURUM PASSIVI EN AORISTUS PASSIVI van λούω

A. GRAMMATICA

1. Verbuiging van de mutastammen (vervolg).

Dentaalstammen (vervolg)

Bij dentaalstammen op -vt valt vt voor σ weg en vindt compensatie plaats door verlenging, d.w.z. $\bar{\alpha}$ wordt $\bar{\alpha}$, ε wordt ει en ο wordt ου.

Voorbeeld: γίγας, -αντος – reus.

	singularis	pluralis
nom/voc.	γίγας	γίγαντες
genitivus	γίγαντος	γιγάντων
dativus	γίγαντι	γίγασι(v)
accusativus	γίγαντα	γίγαντας

Bij dentaalstammen op -ovt gaat de nominativus singularis uit op -ων, de vocativus op -ov en de dativus pluralis op -ουσι(v).

Voorbeeld: γέρων, -οντος, ὄ – grijsaard, oude man

	singularis	pluralis
nominativus	γέρων	γέροντες
genitivus	γέροντος	γερόντων
dativus	γέροντι	γέρουσι(v)
accusativus	γέροντα	γέροντας
vocativus	γέρον	γέροντες

Dentaalstammen op -vt zijn masculina.

Adiectiva met een stam op -ντ

		masculinum	femininum	neutrum
bekoorlijk	nom.	χαρίεις	χαρίεσσα	χαρίεν
	gen.	χαρίεντος	χαριέσσης	χαρίεντος
geheel, elk, alle	nom.	πᾶς	πᾶσα	πᾶν
	gen.	παντός	πάσης	παντός
	πᾶσα οἰκία	– elk huis	πᾶσα ἡ οἰκία	– het hele huis
	πᾶσαι οἰκία	– alle huizen	πᾶσαι αἱ οἰκία	– al deze huizen
vrijwillig	nom.	ἐκών	ἐκούσα	ἐκόν
	gen.	ἐκόντος	ἐκούσης	ἐκόντος
onvrijwillig	nom.	ἄκων	ἄκουσα	ἄκων
	gen.	ἄκοντος	ἀκούσης	ἄκοντος

De adiectiva ἐκών en ἄκων worden altijd praedicatief (bijwoordelijk) gebruikt.

Verbuiging van het participium

Het participium is een adiectivum verbale, een bijvoeglijk naamwoord gevormd van een werkwoord. Het richt zich zoals alle adiectiva in getal, geslacht en naamval naar het woord waar het bijhoort. Masculiene en neutrale participia op -ων zijn dentaalstammen en worden verbogen als γέρων. Ook de participia op -ας en -θεις zijn dentaalstammen op -ντ.

part. praes.	nom.	λούων	λούουσα	λούον
	gen.	λούοντος	λουούσης	λούοντος
	nom.	πέμπων	πέμπουσα	πέμπον
	gen.	πέμποντος	πεμπούσης	πέμποντος

part. fut.	nom.	λούσων	λούσουσα	λοῦσον
	gen.	λούσοντος	λουσούσης	λούσοντος
	nom.	πέμψων	πέμψουσα	πέμψον
	gen.	πέμψοντος	πεμψούσης	πέμψοντος
part. aor. act.	nom.	λουθείς	λουθείσα	λουθέν
	gen.	λουθέντος	λουθείσης	λουθέντος
	nom.	πεμφθείς	πεμφθείσα	πεμφθέν
	gen.	πεμφθέντος	πεμφθείσης	πεμφθέντος
part. aor. act.	nom.	λοῦσας	λούσασα	λοῦσαν
	gen.	λούσαντος	λουσάσης	λούσαντος
	nom.	πέμψας	πέμψασα	πέμψαν
	gen.	πέμψαντος	πεμψάσης	πέμψαντος
part. aor. pass.	nom.	λουθείς	λουθείσα	λουθέν
	gen.	λουθέντος	λουθείσης	λουθέντος
	nom.	πεμφθείς	πεμφθείσα	πεμφθέν
	gen.	πεμφθέντος	πεμφθείσης	πεμφθέντος

Genitivus absolutus

Zeer frequent is de constructie die genitivus absolutus wordt genoemd, een nomen met participium in de genitivus te vertalen met een temporele of causale, soms concessieve bijzin.

Ξενοφώντος ἄρχοντος – omdat X. het bevel had / terwijl X. het bevel had
πατρὸς πέμψοντος – omdat vader zal zenden / wanneer vader zal zenden
Κροίσου κελεύσαντος – omdat C. had bevolen / nadat C. bevolen had
μητρὸς λουσάσης – omdat moeder gewassen had / nadat m. gewassen had
τοῦ ἀνδρὸς φονευθέντος – omdat de man vermoord was / nadat enz.

De genitivus absolutus voegt aan de zin een persoon toe die een handeling verricht of ondergaat die verband houdt met de hoofdhandeling van de zin. Die persoon is dus nooit tevens subject of object van de hoofdhandeling. Wanneer subject of object van de hoofdhandeling nog iets anders doen of ondergaan dan de hoofdhandeling, kan daarvoor een participium worden gebruikt. Dat participium heeft de naamval waarin de persoon waarbij het

hoort staat, vaak de nominativus of de accusativus. Een dergelijk participium noemt men participium coniunctum, het participium in een genitivus absolutus noemt men ook wel participium absolutum, omdat het niet grammaticaal is verbonden met een ander zinsdeel, bijvoorbeeld met het subject of object van de zin. Het participium coniunctum kan men meestal, net zoals het participium absolutum vertalen met een temporele, causale of concessieve bijzin en slechts zelden, bijna alleen als er een lidwoord voor staat, met een relatieve bijzin. Het vorenstaande klinkt ingewikkelder dan het is. Vertaal een Grieks participium in eerste instantie met een Nederlands participium en kijk daarna of vertaling met een bijzin begrijpelijker Nederlands oplevert. Of in een participium een temporeel, een causaal of een concessief verband aanduidt, hangt af van de context.

2. Futurum en aoristus passivi

Futurum	Aoristus
λουθήσομαι	ἐλούθην
λουθήσει (< -σεσαι)	ἐλούθης
λουθήσεται	ἐλούθη
λουθησόμεθα	ἐλούθημεν
λουθήσεσθε	ἐλούθητε
λουθήσονται	ἐλούθησαν

Imperativus

–	λούθητι
–	λούθητε

Infinitivus

λουθήσεσθαι	λουθήναι
-------------	----------

Participium

λουθησόμενος	λουθείς
λουθησομένη	λουθεισα
λουθησόμενον	λουθέν

B. VOCABULARIUM

Αἶας, -αντος, ὁ	Aiax	Λαῖος, ὁ	Laius
ἄκων, ἄκοντος	on(vrij)willig	λέων, -οντος, ὁ	leeuw
ἀνδριάς, -άντος	standbeeld	μέτρον, τό	maat
ἀνόητος	onverstandig	Ξενοφῶν, -ῶντος, ὁ	Xenophon
ἀπάγω	wegvoeren	ὀδῶν, -όντος, ὁ	tand
ἄρχων, -οντος, ὁ	archont	ὄλβιος	gelukkig
Ἄστυάγης, ὁ	Astyages	ὀχληρός	lastig
βωμός, ὁ	altaar	πάντες, πάντων	alle(n)
γεννάω	voortbrengen	πᾶς, παντός	geheel, elk
γέρον, -οντος, ὁ	oude man	πρέπει c. dat.	het past
γίγας, -αντος, ὁ	reus	πρόσωπον, τό	gezicht
δράκων, -οντος, ὁ	draak	Πρωταγόρας, ὁ	Protagoras
εἶναι	zijn	ῥέω	stromen
ἐκόν, ἐκόντος	vrijwillig	σπείρω	zaaien
ἐλέφας, -αντος	olifant	Τέκμησσα, ἡ	Tecmessa
ἐννέα	negen	τετράπους, -ποδος	viervoetig
ἔφη	hij zei	χαρίεις, -εντος	bekoorlijk
θεράπων, -οντος	dienaar	χάριν ἔχω	dankbaar zijn
θησαυρός, ὁ	schat	χάρις, -τος	gunst, dank, bevalligheid
Κάδμος, ὁ	Cadmus	χρόνος, ὁ	tijd
καί... καί	zowel... als	ὥς(περ)	evenals
κιθάρα, ἡ	cither		

C. OEFENINGEN

1. *Werkwoordsvormen*

Benoem en vertaal

ἐλύθησαν	ind. aor. pass. 3p.
θεραπευθησόμεθα	ind. fut. pass. 1p.
ἐδουλώθη	ind. aor. pass. 3s.
φυτευθῆναι	inf. aor. pass.
ἐφονεύθητε	ind. aor. pass. 2p.
ἐποιήθη	ind. aor. pass. 3s.
τιμηθεῖς	part. aor. pass.
ἐκοσμήθησαν	ind. aor. pass. 3p.
ἡσκήθης	ind. aor. pass. 2s.
παιδευθήσεσθαι	inf. fut. pass.
λυθεῖς	part. aor. pass.
δουλωθήσει	ind. fut. pass. 2s.
θανατωθησόμενος	part. fut. pass.
ἐτιμήθης	ind. aor. pass. 2s.
ἐπέμφθησαν	ind. aor. pass. 3p.
διωχθῆναι	inf. aor. pass.
ψευσθήσεσθε	ind. fut. pass. 2p.
δουλώθητι	imperat. aor. pass. 2s.
ἐτιμήθημεν	ind. aor. pass. 1p.
διωχθήσεται	ind. fut. pass. 3s.
λύθητε	imperat. aor. pass. 2p.
πεμφθήσονται	ind. fut. pass. 3p.
ἠλευθερώθην	ind. aor. pass. 1s.
ἦσθησαν	ind. aor. pass. 3p.

2. Thema's

a. Vertaal in het Nederlands

1. Οἱ ἑλέφαντες θήρες τετράποδες εἰσι, μακροὺς καὶ λευκοὺς ὀδόντας ἔχοντες.
2. Κροίσου κελεύσαντος οἱ θεράποντες τὸν Σόλωνα ἤγον εἰς τοὺς θησαυρούς.
3. Τοῦ δράκοντος φονευθέντος ὁ θεὸς τὸν Κάδμον ἐκέλευσε σπεῖρῖν τοὺς ὀδόντας.
4. Οἱ στρατιῶται Ξενοφῶντι κελεύοντι πορεύεσθαι οὐκ ἐπέιθοντο.
5. Τῶν γερόντων λεγόντων τοῖς νέοις ἡ σιγὴ πρέπει.
6. Οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς ἑννέα ἄρχουσιν οὐκ ἀεὶ πείθεσθαι ἐβούλοντο.
7. Αἰάντος τετελευτηκότος Τέκμησσα ἐν δεινῇ λυτῇ ἦν.
8. Τῇ Σφίγγι σῶμα μὲν ἦν λέοντος, πρόσωπον δὲ παρθένου, πτέρυγες δ' ὄρνιθος.
9. Ἦσθεις τῷ λόγῳ Ἀστυάγης· “Δέχομαι”, ἔφη, “τὸ δῶρον”.
10. Οὐ πάντα πᾶσιν ἐστὶ καλά.
11. Οἰδίπους ἄκων Λαῖον τὸν πατέρα ἐφόνευσεν.
12. Πρωταγόρας ἔλεγε πάντων χρημάτων μέτρον εἶναι ἄνθρωπον.
13. Διὰ πάσης τῆς Ἑλλάδος οἱ Φειδίου ἀνδριάντες ἕνδοξοι ἦσαν.
14. ὦ παῖδες, χάριν ἔχετε τοῖς διδασκάλοις καὶ πείθεσθε αὐτοῖς καὶ ἐκόντες καὶ ἄκοντες.
15. Ὁ γέρων σὺν πᾶσι τοῖς θεράπουσιν ὑπὸ τῶν ληστῶν ἐφονεύθη.
16. Τῷ γέροντι ὀλίγοι ὄδοντές εἰσιν.
17. Οὐ παυσόμεθα τοὺς φίλους θεραπεύοντες.
18. Γῆ τοὺς Γίγαντας ἐγέννησεν ἐξ Οὐρανοῦ.
19. Χαρίεντες νεανῖαι καὶ χαρίεσσαι παρθένοι χορεύσουσι παρὰ τῷ Διονύσου βωμῷ.
20. Ἀγαμέμνωνος κελεύσαντος ἡ δούλη ἄκουσα ὑπὸ τῶν κηρύκων ἀπήχθη ἐκ τῆς σκηνῆς.
21. Τοὺς ἵππους πρὸς τὴν κρήνην ἄγοντες οἱ θεράποντες ὑπὸ τῶν διωκόντων ληστῶν ἐδουλώθησαν πάντες.
22. Ἦσιόδου ἔβλεψα ἄγαλμα, κιθάραν ἐπὶ τοῖς γόνασιν ἔχοντος.
Ἔνα, ἀλλὰ λέοντα.¹

1) Aesopus167,1,2; spreekwoord met de betekenis 'kwaliteit gaat boven kwantiteit'

Ἐξ ὄνουχος τὸν λέοντα γράφειν.¹
 Ὀχληρόν ἐστὶν ἐν νέοις ἀνὴρ γέρων.²
 Οὐ πάντος ἄνδρος εἰς Κόρινθόν ἐσθ' ὁ πλοῦς.³
 Οἱ ἔχοντες ὄλβιοι. (beati possidentes)
 Πάντα ῥεῖ (stroomt) καὶ οὐδὲν μένει (blijft).⁴

a. Vertaal in het Grieks

1. Olifanten zijn viervoetige dieren met lange witte tanden.
2. Op bevel van Croesus brachten de dienaars Solon naar de schatten.
3. Toen de draak gedood was beval de god Cadmus de tanden te zaaien.
4. De soldaten gehoorzaamden Xenophon niet toen hij bevel gaf te marcheren.
5. Wanneer grijsaards spreken past jonge mensen het zwijgen.
6. De Atheners wilden de negen archonten niet altijd gehoorzamen.
7. Toen Ajax gestorven was, was Tecmessa diep bedroefd (lett. was in vreselijk verdriet).
8. De sphinx had het lichaam van een leeuw, het gezicht van een meisje en de vleugels van een vogel.
9. Verheugd over het woord zei Astyages: 'Ik neem het geschenk aan'.
10. Niet alles is voor allen mooi.
11. Oedipus heeft zijn vader Laeus onvrijwillig vermoord (a).
12. Protagoras zei dat de (niet vert.) mens de (niet vert.) maat van alle dingen is.
13. In (διά c. genit.) heel Griekenland waren de standbeelden van Phidias beroemd.
14. Kinderen, weest dankbaar aan jullie (vert. m. lidw.) onderwijzers en gehoorzaamt hen zowel vrijwillig als onvrijwillig.
15. De oude man werd met al zijn (vert. m. lidw.) dienaars door de rovers vermoord.

1) Plut, De defectionibus oraculorum, 410, C 2. Ex ungue leonem pingere. "aan de klauwen kent men de leeuw".

2) Menander, Sententiae 593.

3) Cf. Horatius, Epist. 1, 17, 36 Non cuivis homini contingit adire Corinthum "Niet iedereen beschikt over de middelen om een interessante stad te bezoeken.

4) Heraclitus ± 500 vC.

16. De oude man had (vert. aan de oude man waren) weinig tanden.
 17. Wij zullen niet ophouden onze (vert. m. lidw.) vrienden te verzorgen.
 18. Gè heeft uit Uranus de Giganten voortgebracht (a).
 19. Bekoorlijke jongens en bekoorlijke meisjes zullen dansen bij (παρά c. dat.) het altaar van Dionysus.
 20. Op bevel van Agamemnon (vert. m. genit. abs.) werd de slavin tegen haar wil door de herauten weggevoerd uit de tent.
 21. Toen de dienaren de paarden naar de bron leidden (vert. de temporele bijzin met een participium) werden zij allen door de rovers die hen ('hen' onvertaald laten) achtervolgden tot slaaf gemaakt.
 22. Ik heb een beeld van Hesiodus met een cithar op de knieën (vert. een cithar op de knieën hebbende) gezien (a).
(Slechts) één, maar wel een leeuw..
Op grond van de nagel de leeuw schilderen
Een oude man temidden van jonge mensen is een last.
-